

Helsingfors/Mariehamn 14.6.2007

Nr 14/07

Hänvisning Ålands lagtings skrivelser
16.4.2007, nris 93-98/2007.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över följande av lagtinget 16.4.2007 antagna landskapslagar:

1. Landskapslag om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen,
2. Landskapslag om Datainspektionen,
3. Landskapslag om ändring av landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet,
4. Landskapslag om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om personuppgifter,
5. Landskapslag om ändring av statistiklagen för landskapet Åland,
6. Landskapslag om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvården.

Ålandsdelegationen avger i det följande ett gemensamt utlåtande över ovan nämnda landskapslagar.

Landskapslagarnas huvudsakliga innehåll

Den först nämnda landskapslagen reglerar behandlingen av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen. Syftet med lagen är att säkerställa att människor skyddas mot att deras personuppgifter används på ett kränkande sätt genom en myndighets behandling av personuppgifter samt att främja en god informationshantering inom nämnda förvaltning. Landskapslagen innehåller allmänna bestämmelser om behandlingen av personuppgifter,

behandlingen av känsliga personuppgifter, informationen till den registrerade, säkerhet och sekretess vid behandling, anmälan till tillsynsmyndigheten, överföring av personuppgifter samt tillsyns-, straff- och besvärsmåttbestämmelser. Enligt landskapslagen utövar Datainspektionen den allmänna tillsynen över efterlevnaden av landskapslagen och de bestämmelser som utfärdas med stöd av den. Landskapslagen om Datainspektionen innehåller närmare bestämmelser om Datainspektionens uppgifter och organisation. I de övriga ovan nämnda landskapslagarna intas hänvisningar till landskapslagen om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen.

Landskapslagstiftningen utgör en ytterligare implementering i landskapslagstiftningen av EG-direktivet 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter. Ålandsdelegationen har inhämtat utlåtande i ärendet från justitieministeriets europarättsenhet, vilket bifogas.

Lagstiftningsbehörigheten

Lagstiftningsbehörigheten i fråga om landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar, landskapets tjänstemän och kommunernas förvaltning tillkommer landskapet enligt 18 § 1, 2 och 4 punkterna i självstyrelselagen.

Regleringen av personuppgifter berör ett rättsområde som inte särskilt omnämns i självstyrelselagens uppdelning av lagstiftningsbehörigheten mellan landskapets och rikets lagstiftande organ. Lagstiftningsbehörigheten bör därför bedömas utgående från de rättsområden landskapslagstiftningen kan beröra. Landskapslagstiftningen gäller landskaps- och kommunalförvaltningen och huvudsakligen andra rättsområden i fråga om vilka lagstiftningsbehörigheten tillkommer landskapet.

Regleringen av personuppgifter berör dock även det i grundlagens 10 § tryggade skyddet för privatlivet. Nämnda lagrum förutsätter att närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Landskapslagstiftningen berör således de i 2 kap. grundlagen angivna medborgerliga rättigheterna, på vilket område lagstiftningsbehörigheten tillkommer riket jämlikt 27 § 1 punkten i självstyrelselagen. Till de frågor som utifrån bestämmelsen om de grundläggande fri- och rättigheterna i 10 § 1 mom. i grundlagen absolut bör regleras i en lag har ansetts åtminstone syftet med registreringen, de registrerade personuppgifternas innehåll, ändamålen för vilka uppgifterna får användas inbegripet uppgifternas tillförlitlighet och deras förvaringstider samt den registrerades rättskydd. Detsamma gäller i vilken utsträckning dessa omständigheter skall registreras och hur ingående på lagnivå (GrUU 14/1998 rd).

Enligt Ålandsdelegations uppfattning uppfyller bestämmelserna i landskapslagstiftningen de krav som grundlagen ställer för skyddande av personuppgifter, varför de inte föranleder någon anmärkning ur grundlagssynpunkt.

Landskapslagstiftningen berör även rättsområdena allmän ordning och säkerhet, hälso- och sjukvård, näringsverksamhet samt statistik om förhållandena i landskapet på vilka områden lagstiftningsbehörigheten med vissa undantag tillkommer landskapet enligt 18 § 6, 12, 22 och 24 punkterna i självstyrelselagen.

Landskapslagen om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen

I landskapslagens 2 kap. beskrivs vissa grundläggande krav och villkor som ställs på behandlingen av personuppgifter. Deras syfte är att säkerställa skyddet för privatlivet. Ålandsdelegationen har inget att anmärka mot dessa bestämmelser.

I landskapslagens 3 kap. har intagits bestämmelser om känsliga uppgifter. En del av de i landskapslagens 7-8 § angivna känsliga personuppgifterna berör områden som utgör riksbehörighet. Dessa bestämmelser kan med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagen. Detsamma gäller bestämmelsen i landskapslagens 20 § om utlämnande av upplysningar till åklagar- och polismyndigheter för utredande av brott och till en myndighet som behandlar en ändringsansökan i ett i lagen avsett ärende.

I landskapslagens 10 § ingår bestämmelser om behandling av personbeteckning. Personbeteckningen är att hänföra till folkbokföring, vilket rättsområde enligt 29 § 1 mom. 1 punkten i självstyrelselagen hänförs till rikets lagstiftningsbehörighet. Bestämmelsen kan med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagen.

Landskapslagens 7 kap. reglerar överföringen av personuppgifter till stater utanför Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Med anledning härav konstateras att förhållandet till utländska makter utgör riksbehörighet jämlikt 27 § 4 punkten i självstyrelselagen. Motsvarande bestämmelser finns i 5 kap. i rikets personuppgiftslag (FFS 523/1999) och bestämmelserna kan med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagen. Den faktiska överföringen bör i enlighet med 9 och 9a kap. i självstyrelselagen ombesörjas av behörig riksmyndighet.

I landskapslagens 8 kap. har intagits bestämmelser om tillsyn. Enligt landskapslagens 26 § skall den allmänna tillsynen över landskapslagen och de bestämmelser som har utfärdats med stöd av den utövas av Datainspektionen. I landskapslagens 27 § finns bestämmelser om tillsynsmyndighetens befogenheter. I 27 § 3 punk-

ten ges tillsynsmyndigheten tillträde till sådana lokaler som har anknytning till behandlingen av personuppgifter. Enligt 27 § 3 mom. har tillsynsmyndigheten tillträde till lokaler som omfattas av hemfriden endast om det finns specificerade skäl att misstänka att brott har skett eller kommer att ske mot bestämmelserna om behandling av personuppgifter. Vid en inspektion skall tillsynsmyndigheten se till att den registeransvarige förorsakas så ringa olägenhet och kostnader som möjligt. Med anledning härav konstateras att hemfriden utgör en av de rättigheter som skyddas i grundlagens 10 §. Bestämmelsen i landskapslagens 27 § 3 mom. är förenlig med grundlagens 10 § 3 mom. enligt vilken genom lag kan bestämmas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna skall kunna tryggas eller för att brott skall kunna utredas.

Bestämmelserna om vite och andra tvångsåtgärder är enligt 18 § 26 punkten i självstyrelselagen att hänföra till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Straffbestämmelserna i landskapslagens 29 – 32 § kan med stöd av 18 § 25 punkten i självstyrelselagen intas i landskapslagen.

Besvärbestämmelsen i landskapslagens 33 § är förenlig med 25 § i självstyrelselagen.

I landskapslagens 34 § ingår stadganden om skadestånd. Skadeståndslagstiftningen är att hänföra till de privaträttsliga angelägenheter som avses i 27 § 41 punkten i självstyrelselagen och hör såsom sådan till rikets kompetensområde. Ansluter sig en privaträttslig angelägenhet emellertid direkt till ett rättsområde som faller under landskapets behörighet utgör frågan en landskapsangelägenhet. I de avseenden nu föreliggande bestämmelser kan hänföras till rikets behörighetsområde överensstämmer de med motsvarande bestämmelser i rikslagstiftningen och kan med hänvisning till 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagen.

I landskapslagens 23 § 2 mom. berättigas landskapsregeringen att genom landskapsförordning föreskriva om undantag från den i 22 § avsedda anmälningsskyldigheten till tillsynsmyndigheten för sådana typer av behandlingar av personuppgifter där det är uppenbart att behandlingen inte kränker den registrerades integritetsskydd eller fri- och rättigheter. Med anledning härav konstateras att enligt 21 § i självstyrelselagen kan landskapsregeringen med stöd av ett bemyndigande i landskapslag utfärda landskapsförordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Genom landskapslag skall dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag. Denna begränsning motsvarar begränsningen i 80 § i grundlagen.

Detta innebär att det tydligt skall framgå hur normgivningsmakten delegeras och vilka områden och vilka angelägenheter delegeringen gäller. Om delegeringen av normgivningsmakten inte uppfyller de krav som grundlagen ställer, står den i strid med 27 § 1 punkten i självstyrelselagen, som hänför stiftande av grundlag och avvikelser från grundlag till rikets behörighet. I så fall utgör ett delegeringsstadgande en behörighetsöverskridning. I landskapslagens 23 § 2 mom. anges uttryckligen att de undantag om vilka det kan föreskrivas i en landskapsförordning gäller sådana typer av behandlingar av personuppgifter där det är uppenbart att behandlingen inte kränker den registrerades integritetsskydd eller fri- och rättigheter. Enligt Ålandsdelegationens uppfattning uppfyller delegeringsstadgandet i landskapslagens 23 § 2 mom. de krav som ställs på ett delegeringsstadgande, varför det inte föranleder någon anmärkning ur behörighetssynpunkt.

Landskapslagen om Datainspektionen

Enligt artikel 28.1. i Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG skall varje medlemsstat tillse att det utses en eller flera myndigheter som har till uppgift att inom dess territorium övervaka tillämpningen av de bestämmelser som medlemsstaterna antar till följd av nämnda direktiv. Dessa myndigheter skall fullständigt oberoende utöva de uppgifter som åläggs dem. I enlighet härmed stadgas i landskapslagens 1 § att Datainspektionen är tillsynsmyndighet enligt landskapslagen om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen. Datainspektionen är en oberoende myndighet administrativt underställd landskapsregeringen. Fastän Datainspektionen formellt är underställd landskapsregeringen bör den dock anses kunna utöva sina uppgifter fullständigt oberoende.

Enligt 27 § 4 punkten i självstyrelselagen har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om förhållandet till utländska makter med beaktande av bestämmelserna i 9 och 9a kap. När åtgärder vidtas i Finland med anledning av beslut som fattas inom Europeiska unionen är lagstiftningsbehörigheten och behörigheten i förvaltningsärenden för Ålands del fördelad mellan landskapet och riket på det sätt som anges i självstyrelselagen. Då det gäller den interna kompetensfördelningen mellan riket och landskapet är det landskapets sak att se till att gemenskapsrätten genomförs i landskapet till den del en fråga hör till landskapets behörighet. Landskapet är för sin del skyldigt att lagstifta om ett i artikel 28 i EG-direktivet avsett organ för de i direktivet avsedda ärenden som hör till landskapets behörighet. Med anledning härav föranleder bestämmelsen i landskapslagens 1 § ingen anmärkning i behörighetsavseende.

Landskapslagens 6 § berättigar Datainspektionen att med iakttagande i tillämpliga delar av vad som i landskapslagen om grunder-

na för avgifter till landskapet bestäms i fråga om offentligrättsliga prestationer besluta om de avgifter som skall uppbäras för verksamheten. Bestämmelsen kan med stöd av 18 § 5 punkten i självstyrelselagen intas i landskapslagen.

Bestämmelsen i landskapslagens 10 § om överklagande hos Ålands förvaltningsdomstol kan med stöd av 25 § 1 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagen.

Sammanfattning

Med hänvisning till ovanstående har Ålandsdelegationen med beaktande av självstyrelselagens bestämmelser funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagarna inte föreligger. Tillämpningen av landskapslagen om Datainspektionen, landskapslagen om ändring av landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet, landskapslagen om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om personuppgifter, landskapslagen om ändring av statistiklagen för landskapet Åland och landskapslagen om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvården förutsätter att även landskapslagen om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen träder i kraft.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Mäenpää och Olsson.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare